

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN
WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok V.

Warszawa, środa 26 marca 1930 r.

Nr. 71

TREŚĆ: Sprawy polskie: Polska a Niemcy. — Sytuacja polityczna w Polsce. — Polska, Rumunja a Z. S. R. R. — Zagadnienia ogólne: Sytuacja polityczna w Z. S. R. R. — Sytuacja polityczna i gospodarcza na Litwie. — Sytuacja polityczna we Francji. — Sytuacja międzynarodowa. — Sytuacja polityczna we Włoszech. — Różne.

W DODATKU: Przegląd prasy Z. S. R. R. i emigracji rosyjskiej.

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A NIEMCY.

The Sunday Times 23.III. w koresp. z Warszawy, podając streszczenie polsko - niemieckiego traktatu handlowego, pisze, że traktat jest ważnym krokiem ku polepszeniu i stabilizacji stosunków w Europie Centralnej i kładzie on kres nienormalnym stosunkom handlowym, jakie istniały dotychczas. Zakończenie wojny celnej usuwa niebezpieczną anomalję w Europie powojennej. Z punktu widzenia międzynarodowego — wbrew życzeniom Polski — traktat zawiera pewne restrykcje prohibicyjne i w ten sposób chybia celu, jaki pierwotnie był zakreślony. Nie zadawalnia on w zupełności życzeń Polski i innych krajów rolniczych pod względem nieograniczonej międzynarodowej wymiany płodów rolnych; fakt, że Polska mimo to podpisała ten traktat stwierdza zasadniczą tendencję polskiej polityki ekonomicznej do ułatwienia międzynarodowej współpracy ekonomicznej na najbardziej szerokich podstawach. Mimo znacznych ograniczeń, polski przemysł rolniczy winien osiągnąć znaczne korzyści z otwarcia rynku niemieckiego, podczas gdy z drugiej strony przemysł niemiecki zdobywa rynek o 30,000,000 ludności. Podpisanie traktatu handlowego po pięciu latach walki oraz podpisanie likwidacyjnej umowy haskiej wprowadza nowy czynnik dobrej woli do wzajemnych stosunków pomiędzy obu krajami.

La Tribuna 22.III., stwierdzając wielkie znaczenie polsko - niemieckiego układu handlowego dla europejskiego życia gospodarczego streszcza jego postanowienia i wyraża żal z tego powodu, że nie daje on jeszcze Polsce możności pełnego wywozu i przystąpienia w zupełności do ugody genewskiej. W każdym razie jednak ten układ przyczyni się do ułatwienia życia gospodarczego w Europie środkowej a według

przewidywań polskich — ułatwi Polsce położenie sytuacji finansowej na terenie międzynarodowym. Przy tej sposobności dziennik zwraca uwagę na interesy Włoch, które mogą doznać ewentualnie uszczerbku, ponieważ Polacy mając do dyspozycji porty niemieckie, mogą zaprzestać wysyłania swoich uchodźców wysyłanych dotychczas przez Triest, a w niektórych dziedzinach handlu Polski z Włochami, zresztą i tak szczupłych, Włochy mogą być wyparte przez Niemców.

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Le Temps 22.III. zamieszcza artykuł Smogorzewskiego, oświetlający przesilenie gabinetowe w Polsce. Zdaniem autora, stronnictwa opozycyjne, obalając rząd, liczyły się z ewentualnością nowych wyborów, podczas których chciały wyzyskać przejściowe trudności gospodarcze, w jakim kraju znajduje się obecnie, by z argumentem tym iść do wyborów.

Lietuvos Aidas 24.III. p. n. „Sejm rujnuje Polskę“ zamieszcza ostatnie przemówienie b. premiera Bartla w Senacie polskim o kryzysie parlamentarnym. Przemówienie prof. Bartla jest — zdaniem dziennika — ciekawe szczególnie z tego względu, że przedstawia katastrofalny stan ustroju wewnętrznego w Polsce oraz że rzuca światło na ogólny kryzys parlamentaryzmu w Europie.

POLSKA, RUMUNJA A Z. S. R. R.

Der Tag 25.III. w koresp. z Bukaresztu pisze, że alarmujące pogłoski o rzekomem zagrożeniu Rumunii przez Rosję pochodzą z rumuńskich sfer opozycyjnych, które chcą przeszkodzić uzyskaniu pożyczki przez obecny rząd. W Besarabji panuje zupełny spo-

kój, a komuniści tamtejsi są wogóle b. słabi. Jeżeli zaś chodzi o Polskę, to tam nikt nie wierzy w niebezpieczeństwo ze strony Rosji, gdyż przeprowadzana w niej obecnie socjalizacja rolnictwa stwarza sytuację, w której rosyjska siła wojskowa doznaje bardzo wielkiego zahamowania. Zresztą, w roku zeszłym Rosja i Rumunja podpisały traktat wzajemnej nieagresji.

Polsko - rumuńskie przymierze nie pozwala Polsce zachować neutralności na wypadek zatargu zbrojnego między Rumunją a Rosją. W Bukareszcie uważają za zmyślane pogłoski o tem, jakoby Polska miała opowiedzieć się za neutralnością na wypadek zatargu sow. - rumuńskiego i jakoby dała już odpowiednie przyrzeczenia Rosji.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

SYTUACJA POLITYCZNA W Z. S. R. R.

Berliner Tageblatt 23.III. podaje drugi artykuł P. Scheffera o stosunkach w Rosji, w którym autor omawia postępy socjalizacji. Scheffer podkreśla nieustanną dążność u władców Moskwy do eksperymentowania i pisze: „Zapewne idea sowiecka już większą część swych zapowiedzi ma poza sobą, lecz nie odnosi się to do jej eksperymentowania”.

Władze sowieckie ciągle są na drodze do osiągnięcia celu, jakim jest socjalizacja, a socjalizacja wsi okazała, że zbyt ni pośpiech może być niebezpieczny. Stalin w swej odezwie mówi tylko o nadużyciach przy kolektywizacji. Nie jest to więc jeszcze odwrót, poddyktowany obawą zagrożenia władzy sowieckiej.

Autor stwierdza, że w ostatnich latach położono fundamenty pod rzeczywisty socjalizm, i stworzono aparat socjalistyczny państwowy i gospodarczy. Socjalizm w Rosji od 1917 r. nie wykazał „zdolności do życia”, ale prawdopodobnie pod pewnymi względami zdobył „możliwość życia”. Autor w końcu zapytuje, czy bolszewizm zdoła się utrzymać i odpowiada, że w takim polityczno - gospodarczym napięciu przypadek może często zadecydować o dalszych kolejach losu, gdyż teraz już położenie jest niezdolne dla ludzi, o normalnych nerwach. W takim napięciu każde przeciągnięcie struny może doprowadzić do wybuchu. Głównym ośrodkiem tej zaostrzonej sytuacji jest Stalin i w razie jego ustąpienia nie są wyłączone nie spodzianki.

L'Humanité 20.III. w opisie demonstracji przeciwko prześladowaniom religijnym w Sowietach — zaznacza, iż wyrażane są protesty przeciwko urojonym prześladowaniom w Rosji, zupełnie zaś przemilczano prześladowania kościoła prawosławnego w jednym z państw burżuazyjnych.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA NA LITWIE.

Lietuvos Aidas 24.III. w art. wst., w odpowiedzi na zarzuty opozycji pod adresem rządu, podkreśla, że zarzuty te są bezpodstawne, gdyż obecny rząd litewski dowiódł swemi pracami, że dąży do skonsolidowania społeczeństwa jak również do polepszenia sytuacji ekonomicznej w kraju, a to przez budowę kolei żelaznych i dróg, przez stawianie gmachów użyteczności publicznej, przez rozszerzenie sieci szkół ludowych i zawodowych i wreszcie przez popieranie rolnictwa litewskiego. W dziedzinie politycznej rząd obecny posiada również wyraźny program, zmierzający do skonsolidowania sił żywotnych kraju w kie-

runku wzmocnienia w społeczeństwie poczucia państwowości i zjednania opinii dla zasady konieczności stałych rządów. Poza tem rząd Tubelisa dąży w zakresie polityki zagranicznej do obrony praw Litwy, a to przez współpracę z państwami dla niej przychylnymi.

Lietuvos Žinios 24.III. w notatce, informującej o odczycie dr. Szliupasa, wygłoszonym ostatnio w uniwersytecie kowieńskim, podkreśla, że dr. Szliupas — wielki zwolennik zbliżenia łotewsko - litewskiego — propagował ideę utworzenia z Łotwy i Litwy związku federacyjnego, złożonego z autonomicznych jednostek: obecnej Litwy, kraju kłajpedzkiego, Wileńszczyzny i Łotwy. Za utworzeniem wymienionego państwa federacyjnego przemawiają — zdaniem Szliupasa — takie okoliczności, jak obniżenie wydatków na administrację, wojsko, szkolnictwo i reprezentację zagraniczną, które byłyby wspólne. Odczyt spotkał się z aplauzem licznie zgromadzonych słuchaczy.

Rytas 22.III. w art. wst. ks. kan. A. Jaksztasa omawia niezwykle ciężką sytuację ekonomiczną na Litwie, a w szczególności rolników litewskich. Autor wskazuje na pokazną — jak na Litwę — ogólną ilość 331,008 zaprotestowanych weksli na sumę 115,689,602 lit. Zadłużeni rolnicy, których liczba — zdaniem autora — jest olbrzymia, nie są w stanie spłacić swych długów, a przeto wcześniej czy później czeka ich bankructwo. Autor nawołuje rząd do przyśpieszenia rolnikom z pomocą, a to przez udzielenie taniego i długoterminowego kredytu.

Königsb. Hart. Ztg. 21.III. w art., omawiającym zerwanie rokowań pomiędzy rządem kowieńskim a Kłajpedą w sprawie udziału finansowego Kłajpedy w dochodach budżetowych litewskich z akcyz, ceł i t. p., przyznanych statutem dla obszaru kłajpedzkiego pisze, że rząd litewski żądał przejęcia przez Kłajpedę ciężarów okupacyjnych i spłacenia kłajpedzkich rent inwalidzkich. „K. H. Ztg.” nazywa to postępowanie rządu kowieńskiego formalnem zerwaniem umowy, zawartej z Niemcami w sprawie kłajpedzkiej. Narazie fundusze administracyjne dla obszaru kłajpedzkiego zostały jeszcze przekazane w formie zaliczki. Zasadniczo jednak panuje, zdaniem „K. H. Ztg.”, od chwili wygaśnięcia kowieńsko - kłajpedzkiego układu finansowego t. j. od 1 stycznia b. r., stan bezukładowy. Kłajpedzka opinia publiczna jest tem postępowaniem rządu kowieńskiego bardzo oburzona, gdyż widzi w niem dowód litwinizacji obszaru kłajpedzkiego za wszelką cenę i to wbrew przeciwnym oświadczeniom litewskiego ministra spraw zagranicznych.

SYTUACJA POLITYCZNA WE FRANCJI.

L'Echo de Paris 25.III., omawiając w art. Kerillis'a znaczne sukcesy socjalistów w wyborach uzupełniających, dochodzi do wniosku, iż sukcesy te spowodowane są bardzo starannym i trafnym doбором kandydatów, podczas, gdy republikanie go zaniedbują; z drugiej strony kryzys w stronnictwach narodowych ułatwia socjalistom zwycięstwo. W zakończeniu Kerillis podkreśla iż wybory uzupełniające są wysoce niepokojącym objawem.

Le Quotidien 24.III. twierdzi, iż utworzenie przez Tardieu dużej liczby podsekretarjatów stanu jest w najwyższym stopniu szkodliwe; powierzenie pewnych resortów ludziom częściowo tylko odpowiedzialnym przed parlamentem jest niebezpiecznym precedensem.

Le Matin 23.III. twierdzi, iż opozycja francuska obecnie nie rozwija szerokiej akcji; stronnictwa opozycyjne bowiem chcą pozostawić obecnej większości odpowiedzialność za przyjęcie planu Younga; posunięcia opozycji zmierzają do zyskania na czasie.

Ere Nouvelle 20.III. w art. wst. twierdzi, iż plan Younga nie powinien być przedmiotem rozgrywki międzypartyjnej; plan ten nie jest w żadnym związku z przeciwnościami, istniejącymi między obecną większością a mniejszością parlamentarną we Francji. W zakończeniu dziennik pisze: „parlament nie może ulec presji nacjonalistów, gdy chodzi o interesy Francji i pokoju; stary nacjonalistyczny marszałek (Hindenburg) dał tu parlamentowi francuskiemu dobry przykład”.

SYTUACJA POLITYCZNA W RUMUNJI.

Dreptatea 21.III. stwierdza na podstawie wyniku wyborów do rad gminnych, że wszystkie stronnictwa opozycyjne, prócz liberałów znikły z areny, a liberali, pomimo dziesięcioletnich rządów i silnej organizacji, stracili znaczenie, skoro nie osiągnęli znaczniejszej liczby głosów w żadnej z nowo przyłączonych dzielnic, lecz tylko w starej Rumunii.

Dreptatea 22.III. podaje mowę min. skarbu Madgearu, wypowiedziana w senacie, a zapowiadająca ograniczenia wydatków, a zwłaszcza redukcje personelu urzędniczego, celem osiągnięcia oszczędności.

Dreptatea 20.III. w art. wst. donosi, że w rumuńskich składach portowych ceny żywności poszły w górę, co jest wynikiem ich wzrostu zagranicą. Dziennik uważa dotychczasową ich niższą za rzecz nienaturalną; autor zaznacza, iż spodziewał się takiej zmiany, korzystnej dla rolnictwa, wbrew głosom prasy opozycyjnej, która przypisywała winę tej niżki — niedołności rządu.

SYTUACJA MIĘDZYNARODOWA. SYTUACJA POLITYCZNA WE WŁOSZECH.

Il Popolo d'Italia 20.III. w art. wst. stwierdza, że Europa przeżywa przesilenie gospodarcze, polityczne i moralne a nie wyjdzie z niego, jeżeli nie pójdzie

za przykładem Włoch. W pierwszych latach faszystów krążyły wieści o jego okrucieństwie w kraju a o obłudzie nazewnątrz, ale dziś Włochy już dowiodły spoistości wewnętrznej a w stosunkach zewnętrznych wykazały, że są jedynym państwem, które gra w otwarte karty. Po kilkudziesięciu latach nieposiadania wpływu na bieg polityki międzynarodowej Włochy po dokonanej dzięki faszystom odrodzeniu i konsolidacji, mogą zabierać głos w polityce światowej i stać na straży niedopuszczania nikogo do hegemonji w Europie. Nie może się z tą myślą pogodzić Francja, z którą Włochy współdziałały, żeby ją uwolnić od niebezpieczeństwa niemieckiego. Dlatego nie chce dopuścić do zrównania siły morskiej z Włochami, a i w tej sprawie — rozbrojenia na morzu — stanowisko Włoch staje się zagadnieniem światowym. Podczas gdy państwa demokratyczne zbroją się, dopuszczając w swoich parlamentach działalność przedstawicieli obcego państwa w postaci komunistów, Włochy wolne od tych niedorzeczności, zespolone w sobie, dążą do pokoju.

Corriere della Sera 18.III. poświęca art. wst. upadkowi hegemonji Europy w dziedzinie gospodarczej, co jest nieuniknionym wynikiem wojny światowej i rozwoju narodów nieeuropejskich; autor zarazem stwierdza, że Włochy pomimo ciężkich warunków potrafiły utrzymać swoje znaczenie gospodarcze poza Europą.

RÓŻNE.

Le Matin 25.III. w depešy z Berlina podaje, iż dotychczasowy ambasador niemiecki w Paryżu v. Hoesch ma być przeniesiony do Londynu; jako kandydatów na opróżnione stanowisko w Paryżu wymieniają m. in. posła Rauschera.

Hufvudstadsbladet 18.III. w art. wst. zwraca uwagę na wzrost komunizmu w Finlandji, objawiający się w rozwoju klubów komunistycznych w kraju, wzmoczonej propagandzie, zwłaszcza wśród młodzieży oraz wystąpieniach w parlamencie. Autor wskazuje na potrzebę energiczniejszych środków zaradczych ze strony władz, a zwłaszcza pomnożenia organów bezpieczeństwa.

Grenz-Echo 12.III (Eupen—Malmedy) w art. wst. omawia podstępą grę nacjonalistów niemieckich, którzy, gdy spostrzegli, że otwartą walką z Belgią nie zdobędą sobie sympatji ludności ziem, odstąpionych Belgji przez Prusy, to nawołują obecnie do lojalności wobec Belgji, a równocześnie wysuwają szereg żądań. Dziennik zaznacza, że jeżeli chodzi o autonomję kulturalną dla ludności niemieckiej ziem odstąpionych Belgji, to w tym wypadku możnaby spodziewać się pewnych zdobyczy, ponieważ rząd belgijski przychylnie odnosi się do kulturalnych dążeń. Argument zatem o zagrożeniu ludności niemieckiej przez kulturalny wpływ Belgji nie jest istotny.

Dziennik polemizuje z pismem „Landbote”, które przez swoje wystąpienia toruje tylko drogę nacjonalistom, będącym pod wpływem nacjonalistów pruskich, otwarcie dążących do wojny odwetowej.

ABC 19.III. w art. wst., przyznając, że położenie w Hiszpanji nie jest łatwe do rozwiązania, ostrzega przed środkami nielegalnymi, a zaleca pozostawienie ustroju monarchji konstytucyjnej.

